

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Oktatás célja:

a kurzus célja

- a poétikus szövegek alapvető retorikai jellegzetességeinek megismertetése;
- a késő modernség, a posztmodern és a jelen irodalmi alkotásainak (itt: verses formációinak) megismerése – olvasása, értő befogadása, prezentálása szóban és írásban
- az irodalomtudományi diskurzus tanulmányainak, ezen keresztül a kortárs vers jelrendszerének tanulmányozása, elemzési készségek elsajátítása készségszinten;
- sokrétű szövegolvasási stratégia kialakítása;
- a költői megszólalás módozatainak felismerése, a vers komplex rendszerének horizontális és vertikális struktúrájának megismerése, közvetítése.

Elsajátítandó ismeretek

- a modern és a posztmodern irodalomtudományos diskurzus költészettel kapcsolatos háttérismereteinek elsajátítása;
- tegyen szert konvertálható tudásra;
- tudjon lírai szövegeket értelmezni és elemezni elméleti ismeretei alapján.

Tantárgy tartalma:

Tervezett tananyag

1. Elméleti bevezető I. – kontextus

Horváth Kornélia, *Irodalom, retorika, poétika* = Iskolakultúra 2005/12. 62–74.

Szegedy-Maszák Mihály, *Az irodalmi mű alaktani hatáselmélete* = *Bevezetés az irodalomelméletbe*, szerk. Dobos István, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1999, 75–111.

2. Elméleti bevezető II. – kontextus

Jonathan Culler, *Aposztrophé* = Helikon 2000/3., 370–389.

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Tantárgy tartalma:

Roland Barthes, *A régi retorika = Az irodalom elméletei*, III., szerk. Thomka Beáta, Pécs, Jelenkor, 1997, 69–175.

3. Alíra retorikája I.

Kulcsár Szabó Ernő, *Költészet és dialógus. A lírai művek befogadásának kérdéséhez = Uő., A megértés alakzatai*, Csokonai, Debrecen, 1998, 30–45.

Bókay Antal, *A líra öndestrukciója = Keresztez(őd)ések: dekonstrukció, retorika és megértés a mai irodalomelméletben*, szerk. Bókay Antal – M. Sándorfi Edina, Janus–Gondolat, Budapest, 2003, 65–80.

4. alíra retorikája II. (Szabó Lőrinc, József Attila)

Kulcsár-Szabó Zoltán, *Utak az avantgarde-ből: Megjegyzések a későmodern poétika dialogizálódásának előzményeihez Szabó Lőrinc és József Attila korai költészetében = Tanulmányok József Attiláról*, szerk. Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő – Kulcsár-Szabó Zoltán – Menyhért Anna, Anonymus, Budapest, 2001, 91–108.

Interneten: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/kiadvanyok/kabdebo-kulcsarszabo-kulcsar-szabomenyhert2001.pdf>

Horváth Kornélia, *Nyelv és szubjektum a lírában = Tűzhegyen. Versértelmezések a későmodernség magyar lírája köréből* (József Attila, Pilinszky János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Petri György), Krónika Nova, Budapest, 1999, 17–46.

5. József Attila – újraolvasva

Bókay Antal, *Határterület és senki földje: Az én geográfija az Eszmélet XII. szakaszában = Tanulmányok József Attiláról*, szerk. Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő – Kulcsár-Szabó Zoltán – Menyhért Anna, Anonymus, Budapest, 2001, 158–171.

Interneten: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/kiadvanyok/kabdebo-kulcsarszabo-kulcsar-szabomenyhert2001.pdf>

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Tantárgy tartalma:

Kulcsár Szabó Ernő, ...*Szétterült ütem hálója*”. *Hang és szöveg poétikája: a későmodern korszakküszöb József Attila költészetében = Tanulmányok József Attiláról*, szerk. Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő – Kulcsár-Szabó Zoltán – Menyhért Anna, Anonymus, Budapest, 2001, 15–41.

Interneten: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/kiadvanyok/kabdebo-kulcsarszabo-kulcsar-szabomenyhert2001.pdf>

6. Szabad vers, szabadvers. Kifejezés, forma, retorika, technika

Vilcsék Béla, *Szabad vers és szabad vers – napjaink költészetében = Ritmikai és retorikai tradíció a kortárs magyar lírában*, Ráció, Budapest, 2012, 11–26.

Prágai Tamás, A megtört verssor. *Valami a szabad versről* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 185–189.

7. aPetri-vers retorikája

Horváth Kornélia, *A versértelmezés ritmikai aspektusáról; A lírai beszélő kérdéséről (Én, hang, arc, szelf, szubjektum)* = Uő., *A versről*, Kijárat, Budapest, 2006, 11–45.; 183–209.

Horváth Kornélia, Petri lírájáról és recepciójáról; *Az Amíg lehet kötet = Uő., Petri György költői nyelvéről: poétikai monográfia*, Ráció, Budapest, 2012, 11–18.; 19–30.

8. Olvasat, olvasás. A kortárs vers megközelítési stratégiái

Prágai Tamás, *Pazarló gazdálkodás. A vers jelrendszere* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 13–44.

Prágai Tamás, *A megjelenítés stációi. Hogyan szerveződik a szabad vers* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 45–70.

9. Olvasat, olvasás. A kortárs vers megközelítési stratégiái

Prágai Tamás, *Az arctalan arcai. A líra archetípusa: a megszólítás* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 115–142.

Prágai Tamás, *Kádban, bálnák közt. Változat és parafrázis a versben* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 145–159.

10. Retorikus olvasatok

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Tantárgy tartalma:

Ritmikai és retorikai tradíció a kortárs magyar lírában, Ráció, Budapest, 2012.
(választott tanulmányok alapján)

Számonkérési és értékelési rendszere:

Elsajátítandó ismeretek

- a modern és a posztmodern irodalomtudományos diskurzus költészettel kapcsolatos háttérismereteinek elsajátítása;
- tegyen szert konvertálható tudásra;
- tudjon lírai szövegeket értelmezni és elemezni elméleti ismeretei alapján.

KÖVETELMÉNYEK

Az évközi jegy megszerzésének feltételei:

- A félévi tematikában megjelölt témákból összeállított zárt helyi dolgozat/-ok sikeres megírása;
- minőségi referátum vagy kisebb összefoglaló készítése a félévi tematikából, illetve önálló elemzés készítése.
- a kiadott, egyeztetett elemzési feladatok maradéktalan megoldása szóban és írásban.
- A szemináriumi aktivitás: alapkövetelmény.

Kötelező irodalom:

Ajánlott olvasmányok

Alakzatlexikon. A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve, szerk. Szathmári István, Bp., Tinta, 2008.
Szabó G. Zoltán – Szörényi László, *Kis magyar retorika* (2. kiad.), Helikon, Budapest, 1997.
Arisztotelész, *Rétorika*, ford. Adamik Tamás, Bp., Telosz, 1999.

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Kötelező irodalom:

- Marcus Tullius Cicero *válogatott művei*, vál., utószó Havas László, ford. Boronkai Iván et al., Európa, Budapest, 1987.
- Quintilianus, *Szónoklattan*, ford. Adamik Tamás, Kalligram, Pozsony, 2008.
- Friedrich Nietzsche, *Retorika*, ford. Farkas Zsolt = *Az irodalom elméletei*, IV., szerk. Thomka Beáta, Pécs, Jelenkor, 1997, 5–51.
- Paul de Man, *A temporalitás retorikája* = *Az irodalom elméletei*, I., szerk. Thomka Beáta, Pécs, Jelenkor – JPTE, 1996, 5–60.
- Paul de Man, *A trópusok retorikája (Nietzsche); A meggyőzés retorikája (Nietzsche)*, in Uő, *Az olvasás allegóriái*, Szeged, Ictus – Jate Irodalomelméleti Csoport, 2006, 142–160, 163–180.
- Paul de Man, *Az önéletrajz mint arcrongálás*, ford. Fogarasi György, Pompeji 1997/2-3., 93–107.
- Fónagy Iván, *A költői nyelvről*, Corvina, Budapest, [1999].
- Gáldi László, *Ismerjük meg a versformákat!*, Móra Ferenc Ifjúsági, Budapest, 1961.
- Horváth János, *A magyar vers = Horváth János verstani munkái*, szerk. Korompay H. János – Korompay Klára, Bp., 2004, 343–538.
- Horváth Kornélia, *Petri György költői nyelvéről: poétikai monográfia*, Ráció, Budapest, 2012.
- Horváth Kornélia, *Tűhegyen. Versértelmezések a későmodernség magyar lírája köréből* (József Attila, Pilinszky János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Petri György), Krónika Nova, Budapest, 1999.
- Kulcsár-Szabó Zoltán, *Irodalmiság és medialitás a költészetben* = Uő., *Metapoétika. Önprezentáció és nyelvszemlélet a modern költészetben*, Kalligram, Budapest–Pozsony, 2007, 13–54.
- Paul de Man, *Az olvasás allegóriái. Figurális nyelv Rousseau, Nietzsche, Rilke és Proust műveiben*, ford. Fogarasi György, Bp., Magvető, 2006.
- Émile Benveniste, *Szubszektivitás a nyelvben = A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. Szöveggyűjtemény*, szerk. Bókay Antal – Vilcsek Béla, Osiris, Budapest, 2002, 59–64.
- Kovács Gábor, *Versnyelv és dialógus* (József Attila: *Az a szép, régi asszony*) = *Vers-ritmus-szubszektum. Műértelmezések a XX. századi magyar líra köréből*, szerk. Horváth Kornélia–Szitár Katalin, Budapest, Kijarat, 2005, 239–277.
- Prágai Tamás, *...Az ürességet töltöttem belém...” Orbán Ottó verstípusai* = Uő., *Kivezetés a költészetből. Hogyan olvassunk kortárs verset?* Napkút, Budapest, 2010, 210–228.
- Sigmund Freud, *A költő és a fantáziaműködés* = Uő., *Művészeti írások*, szerk. Erős Ferenc – Argejő Éva, Filum, Budapest, 2001, 103–114.
- Török Gábor, *A líra: logika. József Attila költői nyelve*, Magvető, Budapest, 1968, 16–32.

Tárgytematika

Félév:	2013/14/1
Tárgynév:	Retorika
Tárgykód:	ANMATB4121
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/2/0
Tárgy féléves óraszám:	0/0/0

Kötelező irodalom:

- Kulcsár-Szabó Zoltán, *A ...te” lírai alakzatának kérdéséhez* = Uő., *Az olvasás lehetőségei*, Kijárat, Budapest, 1997, 41–50.
- Szávai Dorottya, *A megosztott szubjektum nyomában*, In: *A ...Te” alakzatai. Dialógus és szubjektum a lírában*, Kijárat, Budapest, 2009, 9–48.
- Szávai Dorottya, *A saját név idegensége*, In: *A ...Te” alakzatai. Dialógus és szubjektum a lírában*, Kijárat, Budapest, 2009, 169–210.
- H. Nagy Péter, *Ady-kollázs*, Kalligram, Pozsony, 2003.
- Tanulmányok Ady Endréről*, szerk. Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő – Kulcsár-Szabó Zoltán – Menyhért Anna, Anonymus, Budapest, 1999. (Újraolvasó)

Interneten: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/kiadvanyok/kabdebo-kulcsarszabo-kulcsar-szabo-menyhert1999.pdf>

Tanulmányok Szabó Lőrincről, szerk. Kabdebó Lóránt– Menyhért Anna. Anonymus, Budapest, 1997. (Újraolvasó)

Sütő Csaba András

Győr, 2013. szeptember 3.